

ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนนทบุรี ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 Problems and Impediments to Sufficiency Economy Schools' Administrator in Nonthaburi Province for Thailand 4.0 Policy

สุจิตรา ทิพย์บุรี¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบในโครงการสถานศึกษาพอเพียง จำแนกตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง และครูผู้รับผิดชอบในโครงการสถานศึกษาพอเพียง ปีการศึกษา 2554-2558 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 46 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ โดยใช้หลักของ Likert Scale มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ

สถานศึกษาพอเพียงจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป และด้านนโยบาย

2) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 จำแนกตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง และครูผู้รับผิดชอบในโครงการสถานศึกษาพอเพียง ที่มีระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงานต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ ปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาพอเพียง นโยบายไทยแลนด์ 4.0

Abstract

This quantitative research aims to study the problems and impediments in the management of sufficiency economy schools and to study the problems and

¹ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลโสตถุนันท์

impediments of administrators and teachers in sufficiency economy schools for Thailand 4.0 Policy based on their gender, position, education level and length and time working. 92 samplings were from 46 sufficiency economy schools in academic years 2554 - 2558 under Nonthaburi Educational Service Area Office. The data were collected through 5rating scale questionnaire with 0.94 reliability and were analyzed by descriptive statistics and inferential statistics.

The results showed that:

1) The level of problems and impediments in the management of sufficiency economy schools for Thailand 4.0 Policy was totally high. In details, the highest level was on academic, followed by budget, general, management, and policy respectively.

2) The school administrators and teachers having different education levels and length of time working had problems and impediments in the management of sufficiency economy schools indifferently.

Keywords: Problems and impediments in the management of education institutions, Management in sufficiency economy schools, Thailand 4.0 Policy

บทนำ

กระบวนการพัฒนาประเทศไทยได้ นโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นการวางรากฐานการ

พัฒนาประเทศในระยะยาวในการขับเคลื่อนที่ มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ของรัฐบาล เป็นรูปแบบที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้าง เศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและพัฒนา และการ ปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆ กัน โดยมีเป้าหมายเพื่อ ยกกระดับประเทศไทยที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศ รายได้ปานกลางขั้นสูง ให้กลายเป็นกลุ่มประเทศที่ มีรายได้สูง ด้วยนวัตกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพ ของเศรษฐกิจจากกลไกต่างๆ เป็นการนำเทคโนโลยี เข้ามาปรับใช้ตามความคิดสร้างสรรค์ของตน (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560, หน้า 2)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้สอดคล้อง กับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการ เรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการ วิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพิ่มขีดความ สามารถในการแข่งขัน อีกทั้งต้องสร้างความสมดุล ด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความ เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกให้แก่ผู้เรียน แต่จาก ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมา รัฐบาล ได้น้อมนำหลักปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอ เพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกำหนดเป็นกลยุทธ์ในแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9, ฉบับ ที่ 10 และฉบับที่ 11 อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า กำหนดให้ กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการ ศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ

และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 21) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบาย ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ สถานศึกษา เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมา โดยมี ขอบข่ายใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้าน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านพัฒนาบุคลากรของ สถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักสูตรแกน กลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้ กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้อที่ 5 ในจำนวน 8 ข้อ คือ “อยู่อย่างพอเพียง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 8)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี สถานศึกษาอยู่ในสังกัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ และ เนื่องจากการขับเคลื่อนเป็นนโยบายหลักที่ต้อง สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ดังนั้นจึงต้อง จัดกระบวนการเรียนการสอนให้สนองต่อนโยบาย ชาติ และเพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 4) ตามโครงการในปี 2554 เพื่อเป็นการ ร่วมเฉลิมพระเกียรติปีมหามงคลเนื่องในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนม ายุครบ 84 พรรษา โดยกระทรวงศึกษาธิการและ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมี นโยบายและเป้าหมายในการขับเคลื่อนหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในสังกัดทั่ว ประเทศให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 9,999 แห่ง ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องผ่านการประเมิน

ภายในปี 2556 นี้ อีกทั้งนโยบายและเป้าหมาย สู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต 2 ได้กำหนดไว้ชัดเจนในเรื่องของการ ขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียง แต่ผลการประเมิน โดยรวมที่ผ่านมา พบว่าโรงเรียนหลายแห่งไม่ผ่าน การประเมิน อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู หรือผู้ที่ เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอ เพียงบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และการนำ ไปใช้ จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการ บริหารจัดการและไม่ผ่านการประเมินจากภาครัฐ ดังนั้นผู้บริหารและครูจึงควรหาความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ตามนโยบายไทย แลนด์ 4.0 ดังเช่น ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ STEM การศึกษา เป็นต้น เพราะครุมีหน้าที่น้อมนำเอา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ในการบริหารจัดการการศึกษาให้ได้อย่างเหมาะสม กับสภาพของผู้เรียนและท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่ความ ยั่งยืน และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (สหทัย พลภัทที, 2548, หน้า 54) ด้วยผลกระทบจากการ ประเมินและเพื่อเตรียมความพร้อมดังกล่าว ผู้วิจัย ในฐานะผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาและเป็นผู้มีส่วน ร่วมในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษา ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 จึงมีความ สนใจและตั้งใจจะศึกษาเหตุผลของการประเมินที่มี ผลไม่ผ่านและเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้าน ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษา พอเพียงจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการ บริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี ตาม นโยบายไทยแลนด์ 4.0

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงของผู้บริหารและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียง จำแนกตามระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงานต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง และครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียง ที่มีระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครพนมปฏิบัติตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง และครูผู้รับผิดชอบในโครงการสถานศึกษาพอเพียง ปีการศึกษา 2554-2558 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครพนม จำนวน 46 แห่ง จำนวน 92 คน ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี & มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : page 607-610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 74 คน ทำการสุ่มผู้บริหารและครูโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. ด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง ใน 4 ด้าน

ได้แก่ ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป

3. ด้านเนื้อหา

ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรค²ในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป

4. ด้านพื้นที่

ได้แก่ โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้รับการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครพนม

5. ด้านเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนตุลาคม 2559 - มิถุนายน 2560 รวมระยะเวลา 10 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประเมินค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างไปทำการตรวจสอบคุณภาพโดยตรวจสอบความตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิและทดสอบ (Try-out) กับตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง และครูผู้รับผิดชอบในโครงการสถานศึกษาพอเพียง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบวัดความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบัก (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.94

²ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง สิ่งต่างๆ หรือเหตุใดๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งมาขัดขวางไม่ให้เกิดความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ขัดขวางมิให้มนุษย์ได้พบกับความต้องการของตน หรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคข้อขัดข้องต่างๆ ที่เป็นเหตุให้การปฏิบัติงานนั้นๆ ไม่บรรลุ หรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย (ขยายความมาจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน)

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามจำนวน 74 ชุด ให้ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบในโครงการให้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และขอรับแบบสอบถามกลับคืนมาทันที ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างกลางเดือนมีนาคม -เดือนเมษายน 2560 ได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมด คิดเป็นร้อยละร้อย จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ในการทำงานวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามต้องการให้ตรงวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed Ended Question) แบบมีตัวเลือกให้เลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง ใน 4 ด้าน ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 40 ข้อ เป็นคำถามปลายปิดที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Rensis Likert) เป็น

มาตรวัด แบ่งเป็นระดับต่างๆ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น แบบปลายเปิดสำหรับข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบในโครงการสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 1 ข้อ

โดยระดับสภาพปัญหาและอุปสรรคให้พิจารณาจากค่าเฉลี่ย มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านงบประมาณอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.19) ส่วนด้านนโยบายอยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย = 3.72)

2. วิเคราะห์ความแตกต่างของปัญหาและ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการแปรผลปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 (n=74)

ปัญหาและอุปสรรค	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการแปรผล
ด้านนโยบาย	3.72	0.84	มาก
ด้านวิชาการ	4.15	0.68	มาก
ด้านงบประมาณ	4.19	0.54	มาก
ด้านบริหารทั่วไป	3.81	0.75	มาก
รวม	4.11	0.67	มาก

อุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่แตกต่างกัน โดยมีผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 2

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมของผู้บริหาร

สถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของปัญหาและอุปสรรคพบว่า ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงมากในด้านงบประมาณ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้บริหารและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียง (n=74)

ปัญหาและอุปสรรค	ค่าเฉลี่ย			F	p-value	แปลค่า
	ปริญญาตรี (n=34)	ปริญญาโท (n=36)	ปริญญาเอก (n=4)			
ด้านนโยบาย	3.56	3.47	3.41	2.45	.187	ไม่แตกต่าง
ด้านวิชาการ	3.98	3.76	3.54	0.68	.415	ไม่แตกต่าง
ด้านงบประมาณ	4.05	4.11	3.93	2.16	.202	ไม่แตกต่าง
ด้านบริหารทั่วไป	3.60	3.65	3.61	3.18	.561	ไม่แตกต่าง
รวม	3.93	3.81	3.64	1.63	.426	ไม่แตกต่าง

*p < 0.05

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 จำแนกตามระยะเวลาการทำงานของผู้บริหารและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียง (n=74)

ปัญหาและอุปสรรค	ค่าเฉลี่ย			F	p-value	แปลค่า
	1 - 10 ปี (n=24)	11 - 20 ปี (n=30)	21 ปี ขึ้นไป (n=20)			
ด้านนโยบาย	3.32	3.90	3.62	2.14	.201	ไม่แตกต่าง
ด้านวิชาการ	3.85	3.76	3.58	0.88	.347	ไม่แตกต่าง
ด้านงบประมาณ	4.05	3.84	3.80	1.24	.263	ไม่แตกต่าง
ด้านบริหารทั่วไป	3.63	3.45	3.54	2.40	.450	ไม่แตกต่าง
รวม	4.02	3.91	3.80	1.75	.254	ไม่แตกต่าง

*p < 0.05

(ค่าเฉลี่ย = 4.05, 4.11 และ 3.93 ตามลำดับ) ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียง ที่มีระยะเวลาการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่แตกต่างกัน โดยมีการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 3

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวมของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงที่มีระยะเวลาในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของปัญหาและอุปสรรคพบว่า ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงที่มีระยะเวลาในการทำงานต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการ

บริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงมากในด้านงบประมาณ (ค่าเฉลี่ย = 4.05, 3.84 และ 3.80 ตามลำดับ) ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นครูผู้รับผิดชอบในโครงการสถานศึกษาพอเพียง ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด และส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการทำงาน 11 ปี - 20 ปีมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง

1) ด้านนโยบาย

ในภาพรวมตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในด้านนโยบายอยู่ในระดับ

มาก มีค่าเฉลี่ย 3.72 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระเบียบและแนวทางปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงมีมาก ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจจึงส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้า เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อด้านนโยบายมากที่สุด

2) ด้านวิชาการ

ในภาพรวมตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การแก้ไขระบบสารสนเทศและเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ขัดข้องบ่อย ทำให้การดำเนินงานล่าช้าเพราะขาดการรับรู้ทางวิชาการที่ต่อเนื่อง เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อด้านวิชาการมากที่สุด

3) ด้านงบประมาณ

ในภาพรวมตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การโยกย้ายเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารงบประมาณ การเงินและบัญชีบ่อย ทำให้เกิดความล่าช้าในการขับเคลื่อนโครงการของสถานศึกษา เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อด้านงบประมาณมากที่สุด

4) ด้านบริหารทั่วไป

ในภาพรวมตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในด้านบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความล่าช้าในการรับ - ส่งข้อมูลและเอกสารระหว่างหน่วยงาน เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อด้านบริหารทั่วไปมากที่สุด

การทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า

เมื่อทำการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและระยะเวลาการทำงาน พบว่า

1) ระดับการศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงมีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2) ระยะเวลาการทำงาน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระยะเวลาในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงมีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชัยณรงค์ กิตติสาร (2555) ที่ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 จังหวัดยโสธร ซึ่งพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธอยู่ในระดับมาก

ส่วนการอภิปรายผลรายด้าน มีปรากฏดังต่อไปนี้

1) ด้านนโยบาย

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านนโยบายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียง มีระดับการรับรู้ความเข้าใจ และการนำไปใช้เรื่องระเบียบและแนวทางปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงน้อย จึงส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้าเป็นปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา ทิพย์บุรี (2550) ที่ทำวิจัยเรื่อง การรับรู้ การนำไปใช้ และความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีการรับรู้ การนำไปใช้ และความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน้อย

2) ด้านวิชาการ

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียง มีระบบสารสนเทศและเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ขัดข้องบ่อย ไม่ทันสมัย จึงส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องทางวิชาการ เป็นปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพงษ์ พึ่งเดชะ (2551) ที่ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า มีปัญหาการไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน เครื่อง

มือเครื่องใช้ที่ทันสมัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) ด้านงบประมาณ

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านงบประมาณในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียง มีการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารงบประมาณ การเงิน และบัญชีบ่อย จึงส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานการขับเคลื่อนโครงการต่างๆ ของสถานศึกษาพอเพียง เป็นปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพงษ์ พึ่งเดชะ (2551) ที่ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า มีปัญหาทางด้านบุคลากร งบประมาณ กฎระเบียบ และแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4) ด้านบริหารทั่วไป

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านบริหารทั่วไปในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียง มีความล่าช้าในการรับ - ส่งข้อมูลและเอกสารระหว่างหน่วยงาน ซึ่งสถานศึกษาพอเพียงเป็นหน่วยงานใหญ่ ที่แบ่งเป็นหลายส่วน และโครงสร้างองค์กรมีหลายระดับมากเกินไป จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูผู้รับผิดชอบในโครงการสถานศึกษาพอเพียง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง มีความแตกต่างกันจึงอาจทำให้เกิดปัญหาได้ เป็นปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ชวลิต พุทธจักรศรี (2552) ที่ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคด้านการประสานงานในเทศบาลตำบลสระยายโสม อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านตัวบุคคลเป็นปัญหาอย่างหนึ่งต่อการทำงานในเทศบาล และถ้ามีปัญหาและอุปสรรคในการประสานงานไม่ดีก็จะทำให้การทำงานในหน่วยงานไม่ดีไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากความสำคัญการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการทำความเข้าใจกับประเด็นข้อคำถามที่พบว่าเป็นปัญหาและอุปสรรค ที่แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงยังขาดความรู้ความเข้าใจอยู่ เช่น นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ดังนั้นจึงควรจัดอบรมให้เกิดการเรียนรู้ เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง ทำเอกสารแจก หรือจัดทำบอร์ดข้อความช่วยในการจดจำ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน นอกจากนี้หากหน่วยงานมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงข้อระเบียบใดๆ ผู้เกี่ยวข้องควรแจ้งข้อมูลเหล่านั้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูผู้รับผิดชอบในโครงการสถานศึกษาพอเพียงทราบตามลำดับไป

1) ด้านนโยบาย จากผลการวิจัยพบว่า ระเบียบและแนวทางปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงมีมาก ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจ ดังนั้นจึงควรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อที่จะได้ทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงตามนโยบาย กฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติต่างๆ

2) ด้านวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่า การแก้ไขระบบสารสนเทศและเครื่องคอมพิวเตอร์ที่

ขัดข้องบ่อย ทำให้การดำเนินงานล่าช้าเพราะขาดการรับรู้ทางวิชาการที่ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนแก้ไขในการปรับปรุง ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ตามระยะเวลาที่กำหนด และรวบรวมผลงานสำคัญของสถานศึกษาพอเพียงไว้เพื่อนำไปตีพิมพ์ขยายฐานความรู้

3) ด้านงบประมาณ จากผลการวิจัยพบว่า การโยกย้ายเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารงบประมาณ การเงินและบัญชีบ่อย ทำให้เกิดความล่าช้าในการขับเคลื่อนโครงการของสถานศึกษา ดังนั้นจึงไม่ควรมีการโยกย้ายบ่อย เพื่อให้ผู้ทำหน้าที่เกิดความชำนาญในงานที่ต้องปฏิบัติ และควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ที่มารับตำแหน่งใหม่สามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่มีติดขัด

4) ด้านบริหารทั่วไป จากผลการวิจัยพบว่า ความล่าช้าในการรับ - ส่งข้อมูลและเอกสารระหว่างหน่วยงาน เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อด้านบริหารทั่วไปมากที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการจัดเรียงลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของเอกสาร พร้อมทั้งติดตามทุกขั้นตอนของการรับ - ส่ง

นอกจากนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและครูในโครงการสถานศึกษาพอเพียงให้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบควรขยายผลในด้านการรับรู้ ความเข้าใจ และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนร่วมได้รับรู้ด้วย ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองและผู้มีส่วนร่วมบางครั้งเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี และทุกโรงเรียนควรสนับสนุนสถานศึกษาพอเพียง และให้งบประมาณเพิ่มเป็นกรณีพิเศษในการดำเนินงาน ตลอดจนร่วมกันสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบภายใต้แนวคิดความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยความรู้และคุณธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปว่า ควรมีการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมืออื่นนอกจากการใช้แบบสอบถาม ดังเช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่ม โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการสถานศึกษาพอเพียงที่ละเอียดยิ่งขึ้นด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงที่ดีในอนาคต ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อรองรับทักษะในการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 และการก้าวเข้าสู่สังคมประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองให้เกิดแก่สังคมและประเทศชาติ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือ ความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะโรงเรียนอนุบาล โขตระนันท์ที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่พิจารณาผลงานนำลงตีพิมพ์ และ ดร.โสภณ ขำทัพ ที่กรุณาสนับสนุนให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ เพื่อให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทยกรุงเทพมหานคร: 2546.

_____, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

ขวลิต พุทธจักรศรี. ปัญหาและอุปสรรคด้านการและประสานงานในเทศบาลตำบลสระยายโสม อำเภออุ้มทองจังหวัดสุพรรณบุรี. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552

พระชัยณรงค์ กิตติสารโร (ทองจิตร), ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาภูมิภุมราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร, 2555.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นต์ จำกัด (มหาชน), 2556.

วีระพงษ์ พึ่งเดชะ. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.

สัททยา พลปถพี, การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พัฒนศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

สุจิตรา ทิพย์บุรี. การรับรู้ การนำไปใช้ และความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. งานค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. ประเทศไทย 4.0 สร้างเศรษฐกิจใหม่. เอกสารประกอบการประชุมศาสตร์พระราชา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ, 2554.

Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. ,“Determining Sample Size for Research Scillities”, Education and Psychological Measurement, 1970.